

AZ ÖKOLÓGIAI SZEMLÉLET SZEREPE A SZILVA FAJTAHASZNÁLATBAN

Surányi Dezső
történeti-ökológus, botanikus

Kecel, Szilvafórum 2017. aug. 3.

A gyümölcsfajok és-fajták ökológiai igényei-
nek pontos ismerete nem a tudományoskodás
megnyilvánulás. Az egyre növekvő táplálék-
igény,a klímaváltozás, a fogyatkozó föld-
tartalékok minőségbeli és földrajzi mozaikossá-
gának a szükséglete. A „hagyományos” fajta
előállítás módjai **azon alapultak**, hogy 1/
Mindig a legjobb területen termeljünk 2/ A
termesztői és fogyasztói elvárásokon alapuljon
3/ Többnyire „száraz termesztésben” és a piac
alárendeltségével kerültek a fajták hasznosítás-
ra 4/ Viszonylag lassan és költségtakarékosan
folyt a nemesítői munka.

Mára **megváltozott** a helyzet. 1/ Mindent a piaci igények diktálnak 2/ Gyors és olykor váratlan **fajtaváltások** jelentkeznek 3/ A társadalmi és piaci igények együttesen alakítják ki adott gyümölcsfaj státuszát 4/ A modern termesztési szemlélet fajta igényeiben el kíván szakadni a földrajzi adottságoktól: szuper sűrű ültetvények, törpésítő alanyok használata, magas terméshozamért öntözött körülmények, tetszetős és méreletes gyümölcsöt garantáló fajták, lehetőleg vírus-és betegség ellenálló növényanyag, a gyümölcs többféle hasznosítású és lehetőleg átmenetileg tárolható is legyen 5/ Számol ugyan a nemesítés magas költségeivel is, de bízunk a pályázatokban.

Mit tehet az a termeszto, aki szilvára epi a
vállalkozását? 1/ Türelmetlenkedik: újabbnál
újabb fajtaakat vár 2/ Szolidaritást remél a piactól
3/ A szilva étkezési és társadalmi presztízisének
növekedését is óhajtja. És megszületik a csuda:

Az **első, történelmi korszak** jellemzői a NÉBIH fajtajegyzékével illusztrálhatók: **1/ régi hazai fajták** **2/ újabb honosított fajták** **3/ kiskerti és bio-termesztésben pedig nosztalgiafajták**. Ha több száz fajtát az ELLENBERG – BORHIDI – SURÁNYI-féle relatív ökológiai és biológiai mérőszámokkal jellemzünk, kiderül, hogy e fajták megfelelnek-megfeleltek a régebbi követelményeknek, amikor a sharka vírus még nem jelentkezett és a szilva nem volt piaci versenyhátrányban.

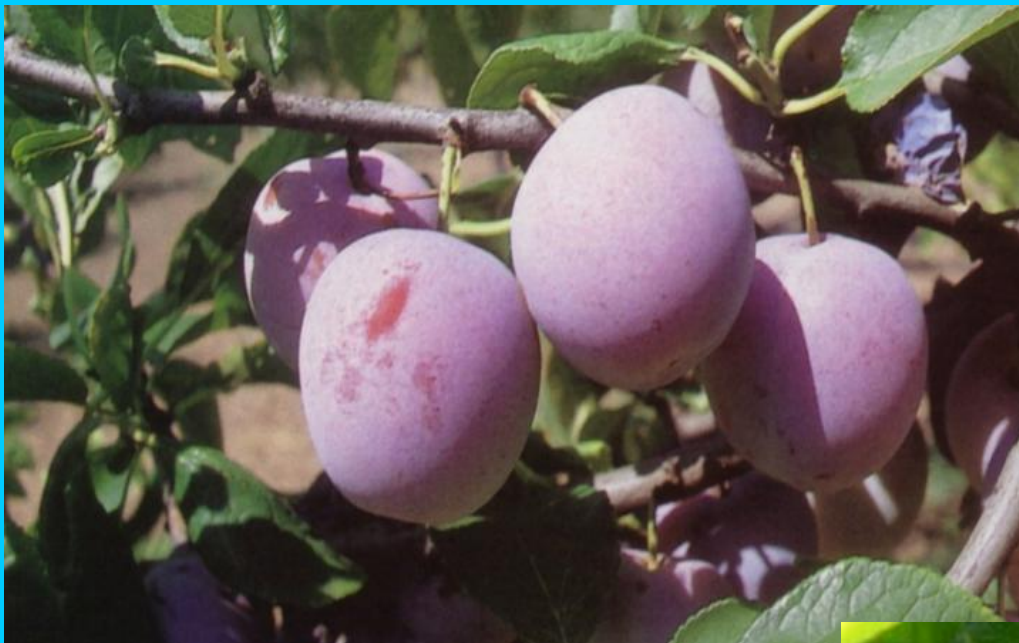
TB: Relatív hőigény számok
WB: Relatív talajvíz, ill. talajnedvesség indikátor számok
RB: Talajreakció relatív számai
NB: Nitrogén-igény relatív értékszámai
LB: Relatív fényigény indikátor számok
KB: Éghajlati szélsőségek tűrésszámai
SB: Sótűrő és –kedvelő növények értékszámai
OP: Szabad megporzás
FR: Fagytűrés
SS: Sharka érzékenység
DR: Betegség ellenállóság

Sermina és Besztercei szilva

Althann ringló és Zöld ringló

Stanley-korszak („virágkor”, stagnálás), Besztercei szilva visszaesése

Čačak-i fajták előretörése, benne a Č.najbolja, majd Č lepotica korszaka

Intermezzo: a japán szilvák (ökológiai és szaporítási problémákkal)

Új fajták keresése, mivel a hazai nemesítést **TÓTH Elek** és **saját működésünk** alatt **megfojtották**. Az illetékesek tagadása erre nem jó cáfolat... Így most újból, „arccal a külföld felé”: Szerbia és továbbá Németország ad majd reményteli fajtákat?

Érték	NÉBIH fajták		TOP fajták		Mirabella fajták	
	Átlag	CV, %	Átlag	CV, %	Átlag	CV, %
TB	5,88	9,9	5,60	9,6	5,59	13,9
WB	5,35	12,6	5,52	9,1	5,29	17,5
RB	5,33	9,8	5,44	6,7	5,38	30,5
NB	4,95	11,4	5,33	8,9	5,20	24,4
LB	5,49	9,2	5,52	9,2	5,63	17,5
KB	5,69	10,8	5,56	9,0	5,78	9,6
SB	0,03	113,0	0,00	0,0	0,00	0,0
OP	2,20	22,7	1,67	31,3	1,83	46,0
FR	1,67	35,6	1,51	33,1	1,48	42,2
SS	1,73	33,8	1,60	36,2	1,63	31,8
DR	1,93	32,3	1,73	31,9	1,57	43,2

A honosításban szereplő fajták, illetve egyes szülői fajták

FAJTA	Szülői partmerek	
Herman	Czar x Ruth Gerstetter	RÖ
Juna	Katinka x Zwintschers Frühe	ÖT
Katinka	Ortenauer x Ruth Gerstetter	ÖT
Tegera	Ostenauer x Ruth Gerstetter	ÖT
Hanka	Hanita x Katinka	ÖT
Tipala	Tiroler Zuckerzwetschge x Opal	RÖ
Corola	Ostenauer x Ruth Gerstetter	ÖT
Čačanska lepatica	Wanghenheimi x Hauszwetsche	ÖT
Pozna plava	Čačanska najbolja szabad beporzásából	ÖT
Nada	Stanley x Skoliduš	ÖT
Azura	Hanita x Čačanska lepatica	ÖT
Topfive	Čačanska najbolja x Auerbacher	ÖT
Zlatka	Zolta butilkavidna x Large Sugar Prune	RÖ
Hanita	President x Auerbacher	ÖT
Auerbacher	Magonc Auerbachban	ÖT
Toptaste	Valor x Hauszwetsche	RÖ
Čačanska rodna	Stanley x Hauszwetsche	ÖT
Jofela	Jojo x Felsina	ÖT
Jojo	Ostenauer x Stanley	ÖT
Rheinhold	President x Severn Cross	RÖ
Haroma	(Ostenauer x Stanley) x Hanita	ÖT
Topper	Čačanska najboljix Auerbacher	ÖT
Hauszwetsche	Besztercei szilva (Požegača)	ÖT
Haganta	Čačanska najbolja x Valor	RÖ
Elena	Fellenberg x Stanley	ÖT
Tophit Plus	Čačanska najbolja x President	ÖT
Presenta	Ostenauer x President	RÖ
Topend Plus	Čačanska najbolja x Valor	ÖT

AZ ÚJ FAJTÁK JELLEMZŐI (ÖSSZEFOGLALÁS)

1. **Ismert világfajták és néhány lokális fajta felhasználása**
2. **Döntően öntermékenyülő, vagy részben öntermékeny fajták**
3. **Szinte kizárólag kék szilvák**
4. **Bőtermők, 25-28 g feletti gyümölcsméret**
5. **Leginkább friss fogyasztásra valók, több ún. sütő fajta**
6. **Legalább sharka tolerancia jellemző rájuk**
7. **Közép és kései érésűek, bírják az átmenet tárolást**
8. **Feldolgozva főként befőttnek, vagy pálinkának valók**
9. **Koronájuk közepes sűrűségű, középerős metszést igényelnek**
10. **Általában nem hajlamosak alternanciára**
11. **Tetszetős, hamvas kék szín jellemző, magvaválók**
12. **A Baden-württembergi és Giesseni eredetű fajták különböznek**

Honosítás alatti és kontroll fajták érési fenogramja

	júl. 1	júl. 2	júl. 3	júl. 4	aug. 1	aug. 2	aug. 3	aug. 4	szept. 1	szept. 2	szept. 3	szept. 4	okt. 1	Note
Herman	XXXX													RÖ
Juna	XX	XX												ÖT
Katinka		XX	XX											ÖT
Tegera			XX	XX										ÖT
Hanka				XXXX										ÖT
Tipala				XX	XX									RÖ
Corola				XX	XX									ÖT
C. leptica					XX	XX								ÖT
Pozna plava					XX	XX								ÖT
Azura						XX	XX							ÖT
Topfive						XX	XX							ÖT
Zlatka						XX	XX							RÖ
Hanita							XXXX							ÖT
Auerbacher							XX	XX						ÖT
Toptaste							XX	XX						RÖ
C. rodna								XXXX						ÖT
Jofela								XX	XX					ÖT
Jojo								XX	XX					ÖT
Rheinhold									XXXX					RÖ
Haroma										XXXX				ÖT
Topper										XXXX				ÖT
Hauszwetsche										XXXX				ÖT
Haganta											XXXX			RÖ
Elena												XXXX		ÖT
Tophit Plus												XXXX		ÖT
Presenta													XXXX	RÖ
Topend Plus													XXXX	ÖT

Zlatka

Növekedés: középerős-erős

Érése: augusztus közepe-vége

Gyümölcs: különleges, gyümölcssei átlagosan 24 g-osak; héja és húsa egyaránt aranyló sárga; ezért kiváló többféle feldolgozásra, kompótnak is

Termőképesség: jól, kiegyenlítetten terem

Rezisztencia: sharka vírusra elleálló, mérsékelten érzékeny a Polystigmára és a rozsdabetegségekre

Hanita

Növekedés: középerős-erős;
első években alakító, később
ritkító metszés

Virágzás: korán, öntermékenyülő

Érési idő: aug. közepétől szept.
közepéig; hosszan fán tartható

Gyümölcs: nagy, közepesen
kemény, illatos; gyümölcshús
sárga, egyes években részben
magvaváló. Kiváló ízű, finom
savas

Termőképesség: korán termőre
fordul, rendszeresen és bőven
terem

Rezisztencia: betegségekre
kevésbé érzékeny, sharka
toleráns

Toptaste

Növekedés: középerős,
felfelé törő ágakkal

Virágzási idő: középkései,
idegenporzás ajánlott.

Érésidő: aug. közepétől-szept
közepéig, hosszan fán tartható

Gyümölcse: hamvaskék,
kissé megnyúlt, húsu sárga,
bőlevű; magvaváló, jó ízű

Termőképesség: korán
termőre fordul

Rezisztencia: sharka
toleráns, kevésbé érzékeny
betegségekre

Jofela

Növekedés: középerős

Virágzás: közép időben,
öntermékenyülő

Érési idő: szeptemberben (mint
a Besztercei szilva); egyöntetű
érés, hosszan fán tartható

Gyümölcs: középnagy, hosszú-
kás; aranysárga húsu, jól
magvaváló; kiváló édes- savas

Termőképesség: korán
rendszeresen és bőven terem

Rezisztencia: sharka
rezisztens, betegségeknek
ellenálló

Hanka

Növekedés: középerős,
könnyen alakítható koronája

Virágzás: középkorai,
öntermékenyülő, de jó porzói:
Katinka, Presenta, Č. leptica

Érés idő: július vége

Gyümölcse: középnagy, kék,
magvaváló, húsa szilárd,
bőlevű; kiváló ízű, harmonikus
sav/cukor arány

Termőképesség: nagyon
korán termőre fordul, már a
telepítés évében és bőven
terem.

Rezisztencia: közepes szarka
tolerancia

Haroma

Növekedés: középerős, felfelé törő ágrendszerrel

Virágzási idő: középkései, idegenporzás igényel

Érés idő: augusztus közepe-szept. közepe, hosszan fán tartható.

Gyümölcs: középnagy, kék, kissé megnyúlt; sárga húsú, bőlevű; magvaváló, jó ízű

Termőképesség: korán termőre fordul

Rezisztencia: sharka toleráns, kissé érzékeny betegségekre

Topper

Növekedés: gyenge

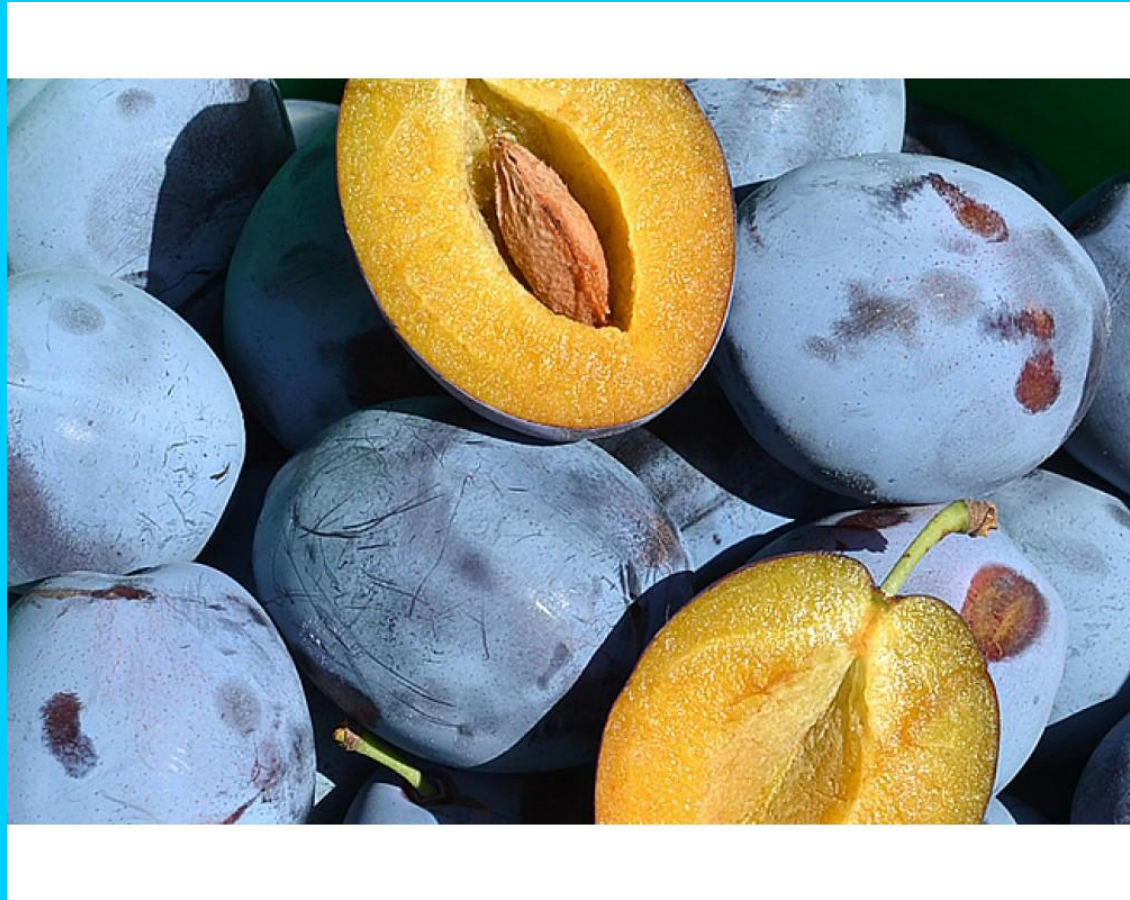
Virágzás: középkései, bírja a fagyot és esőt, öntermékleny,

Érés idő: kései, Besztercei szilva után

Gyümölcse: középnagy-nagy, kék, kellemesen illatos

Termőképesség: korán és kiegyenlítetten kezd teremni

Rezisztencia: levél gombabetegségeknek ellenáll; gyümölcse moníliaira kissé érzékeny, sharka-toleráns

Tophit

Növekedés: középerős-erős, bármilyen korona megfelelő

Virágzás: középkorai, részben öntermékeny, esőre nem érzékeny; megporzói Haroma, Presenta, Topper

Érés idő: szeptemberben, President után

Gyümölcs: nagyon nagy, tojás formájú; leveses, kemény, sárga húsu, jmagvaváló; kellemes ízű, édes-savas

Termőképesség: korán termőre fordul, rendszeresen és bőven terem.

Rezisztencia: sharka toleráns

Presenta

Növekedés: középerős, laza koronájú, csüngő termőgalylyakkal

Virágzás: korai-középkorai; öntermékenyülő

Érés idő: nagyon kései, szeptember-október (Elena után)

Gyümölcs: középnagy, illatos, ropogós hújú; jól magvaváló; íze a Besztercei szilváéhoz hasonló

Termőképesség: korán termőre fordul, rendszeresen és bőven terem, ritkítás kell

Rezisztencia: sharka ellenálló, szállítást jól bírja

MI VÁRHATÓ AZ ÚJ FAJTÁKTÓL?

1. **A termesztés modernizálódása: alany, fitotechnika**
2. Magasabb termésátlagok, minőségi és piacos gyümölcs
3. Öntözés szükségessége
4. **Szilva piac befolyásolása termelői összefogással**
5. Hatékony vírus-és baktérium betegség elleni küzdelem
6. Remélhetően majd 5-6 fajta megmarad a köztermesztésben
7. **Elősegítik a tradicionális termesztői körzetek megújulása**
8. Megteremtik az ökológiai szemléletű szilvatermesztést
9. Segítik a szilva társadalmi és piaci presztízsének növelését
10. **Megteremtik a valóban gazdaságos szilvatermesztést**
11. A fajták legtöbbje másként viselkedhet, mint az a fajta-ismertetőkből
12. A régi termelői szokás feltámad: egyedszeleció végzése

És jönnek az új fajták, nagy reményekkel és nagy csalódásokkal...

KÖSZÖNÖM A FIGYELMÜKET!